

Zróżnicowanie wyborów muzycznych polskich rodzin

Wstępne wyniki badania jakościowego

Katarzyna M. Wyrzykowska

katarzyna.wyrzykowska@ifispan.edu.pl

Kinga Zawadzka

kzawadzka@ifispan.edu.pl

Cele i pytania badawcze

- Podstawowym celem modułu jakościowego było **poznanie znaczeń i wartości jakie respondenci przypisują własnym wyborom muzycznym i wyborom innych ludzi.**
- Jak ludzie pochodzący z różnych klas społecznych wyznaczają granice symboliczne na podstawie gustu muzycznego?
- Użycie gustu muzycznego do komunikowania dystynkcji/wyższości kulturowej:
 - Ocenianie preferencji i wyborów innych ludzi (terminy, porównania, przykłady),
 - Analiza stereotypowych wyobrażeń o poszczególnych gatunkach i ich odbiorcach.
- Jakie funkcje w życiu różnych grup społecznych pełnią konkretne gatunki muzyczne?

Metodologia

- Podstawową jednostką analizy była **rodzina**.
- Każde studium rodziny składało się z **wywiadów indywidualnych (IDI) z partnerami i ich dziećmi** (w wieku 8+) oraz **wywiadu grupowego (FGI)** z wszystkimi członkami rodziny.
- Dobór konkretnych rodzin do badania - **4 kryteria**:
 1. Zainteresowanie respondentów muzyką;
 2. Posiadanie dziecka/dzieci;
 3. Kategoria społeczno-zawodowa (elity kulturalne, pracownicy umysłowi średniego i niższego szczebla, właściciele, robotnicy, rolnicy);
 4. Wielkość miejscowości.
- **Realizacja badania w terenie**: 1 września - 15 października 2021 (online).

Narzędzia badawcze

Wywiady indywidualne z dorosłymi

Poruszane tematy:

- Aktywności czasu wolnego
- Pierwsze wspomnienia muzyczne;
- Szkoła i znajomi z okresu szkolnego;
- Muzyka w dorosłości;
- Wpływ partnera;
- Przekazywanie zainteresowań muzycznych dzieciom;
- Muzyka w relacjach ze znajomymi;
- Muzyka jako element życia społecznego.

Wywiady indywidualne z dziećmi (3 warianty)

- Aktywności czasu wolnego;
- Miejsce muzyki w życiu codziennym;
- Muzyka w relacjach z innymi ludźmi;
- Rodzice i dom rodzinny;
- Wiedza i skojarzenia [sekcja dla młodzieży i młodych dorosłych]

Wywiad grupowy

4 zadania:

1. Odsłuch;
2. Skojarzenia i kontrasty;
3. Postawy i wartości;
4. Hierarchie muzyczne.

Charakterystyka respondentów

- W badaniu wzięło udział **40 rodzin**, po **8** z każdego profilu społeczno-zawodowego, **80 dorosłych** i **43 dzieci** (IDI).
- Respondenci zamieszkują **14 różnych województw**.
- Wielkość miejsca zamieszkania:
 - Wieś - 11 rodzin
 - Małe i średnie miasta - 18 rodzin
 - Duże miasta - 11 rodzin

Analiza odsłuchu
utworów - preferencje
i wiedza

Odsłuch - zadanie 1

Kolejność nagrań

1. Ed Sheeran „Perfect”
2. Hey „Moja i Twoja nadzieja”
3. Ludwig van Beethoven “V Symfonia”
4. Modern Talking „You’re My Heart, You’re My Soul”
5. Pink Floyd „Time”
6. Weekend „Ona tańczy dla mnie”
7. Miles Davis „So What / Kind of Blue”
8. Paktofonika „Jestem Bogiem”
9. Jan Sebastian Bach „Toccatą i fuga d-moll”

Cel zadania:

- Sprawdzenie czy respondenci znają lub chociaż kojarzą kompozytorów/wykonawców zaprezentowanych im w ramach odsłuchu,
- czy utwory te (niezależnie od wcześniejszej znajomości) podobają im się czy też nie, czy mogliby takiej muzyki słuchać.

Odsetek osób twierdzących, że podobają się im wymienione utwory – według przynależności klasowej

Kompozytor/ wykonawca utworu	Kadra kierownicza/s pecjaliści (n=158)	Pracownicy umysłowi (n=555)	Właściciele (n=99)	Robotnicy wykwalifikow ani (n=325)	Robotnicy niewykwalifik owani (n=269)	Rolnicy (n=213)	Wszyscy	Eta-kwadrat
Ed Sheeran	73,5	71,1	68,5	61,4	57,8	54,9	65,6	0,020
Hey	75,1	71,7	77,3	67,9	57,1	52,5	65,6	0,029
Beethoven	65,1	45,7	52,2	34,5	28,1	26,4	39,4	0,059
Modern Talking	70,7	73,9	81,1	77,6	76,0	75,3	74,0	0,003
Pink Floyd	55,1	41,6	52,0	42,2	30,5	27,6	40,1	0,030
Weekend	37,5	57,7	58,1	68,3	72,8	76,6	61,2	0,054
Miles Davis	38,8	29,1	38,3	23,4	14,4	16,6	25,5	0,035
Paktofonika	29,7	28,9	31,9	33,0	27,9	20,7	31,1	0,006
Bach	56,1	43,4	52,4	31,3	26,5	24,9	37,3	0,048

Odsetek osób rozpoznających dany utwór – według przynależności klasowej

Kompozytor/ wykonawca utworu:	Kadra kierownicza i specjaliści (n = 158)	Pracownicy umysłowi (n = 555)	Właściciele (n = 99)	Robotnicy wykwalifikowani (n = 325)	Robotnicy niewykwalifikowani (n = 269)	Rolnicy (n = 213)	Wszyscy	Eta-kwadrat
Ed Sheeran	50,1	51,8	50,8	44,6	33,7	29,7	46,1	0,029
Hey	62,1	56,7	66,7	52,3	42,7	38,8	52,1	0,028
Beethoven	65,0	59,6	57,2	46,5	47,7	40,1	52,8	0,026
Modern Talking	76,7	79,6	89,0	70,7	71,2	63,8	74,5	0,022
Pink Floyd	55,3	39,2	49,6	34,2	30,3	23,0	35,9	0,036
Weekend	63,6	70,4	77,3	68,5	67,4	59,6	69,1	0,009
Miles Davis	40,0	32,9	40,4	28,7	25,9	12,4	28,2	0,030
Paktofonika	45,5	50,6	50,7	42,1	36,8	27,5	44,2	0,025
Bach	49,7	40,9	39,1	29,9	28,3	22,5	34,1	0,030

Odsetek osób rozpoznających dany utwór – według wieku

Kompozytor /wykonawca utworu	25 lat i mniej (n=405)	26-35 lat (n=335)	36-45 lat (n=314)	46-55 lat (n=259)	56-65 lat (n=299)	66-75 lat (n=248)	powyżej 75 lat (n=147)	Eta-kwadrat
Ed Sheeran	67,9	63,9	61,5	47,8	31,3	23,7	10,8	0,146
Hey	59,3	65,6	68,3	58,7	42,6	32,8	21,2	0,094
Beethoven	60,0	57,0	56,8	54,4	53,2	40,9	41,5	0,017
Modern Talking	76,5	82,2	85,1	83,7	72,4	64,5	38,5	0,087
Pink Floyd	31,7	39,6	45,5	38,3	34,1	30,5	23,5	0,017
Weekend	81,7	79,9	80,6	76,3	62,1	54,9	29,8	0,110
Miles Davis	24,6	31,5	32,3	32,5	29,3	20,1	22,7	0,010
Paktofonika	71,2	70,8	61,6	39,2	27,2	15,1	8,3	0,217
Bach	30,2	31,8	32,9	35,6	40,0	32,3	35,9	0,004

Analiza wywiadów rodzinnych (FGI) - odsłuch utworów:

- Badanie jakościowe (analiza FGI) potwierdza wnioski z modułu ilościowego:
 - Najbardziej lubiane są utwory znane respondentom wcześniej (m.in. wysoka popularność zespołu Modern Talking w średnim pokoleniu, “powrót sentymentalny”),
 - Rap (Paktofonika) częściej rozpoznawany wśród mężczyzn,
 - Muzyka poważna (Beethoven, Bach) z wysoką rozpoznawalnością wśród młodzieży, co niekoniecznie pokrywa się z “lubieniem”,
 - Wysoka rozpoznawalność disco-polo (Weekend) - “lubienie” odwrotnie proporcjonalne do wykształcenia, wśród elit kulturalnych potwierdzone zjawisko sytuacyjnego lub ironicznego wykorzystywania muzyki (ostentacyjne demonstrowanie “lubienia” disco-polo dla żartu).

FGI - skojarzenia respondentów - odsłuch utworów:

Ed Sheeran “Perfect” : *“To było jak nasza płyta z wesela jest, to w podkładzie muzycznym to gra. (...) Nam dał kamerzysta jako podkład w momencie kiedy ja chyba się ubieram na nagraniu, więc kojarzymy, bardzo lubimy”* (FGI_AR_WŁ).

Hey “Moja i Twoja nadzieja”: *“Ten utwór to chyba był nagrany jak była ta powódź. Na pomoc powodzianom”* (FGI_KS_ROL).

Beethoven “V Symfonia”: *“Trochę jest taka straszna, taka straszna muzyka, taka horrorowa”* (FGI_KK_NS).

Modern Talking “You’re my heart, you’re my soul”: *“Dyskoteki w podstawówce, jak się kochałam w tym czarnym, długowłosym. (...) Moja siostra prenumerowała tygodnik Razem, (...) i tam zawsze były plakaty w środku w latach `80. I oczywiście wisieli chłopcy u mojej siostry w pokoju na ścianie, obok innych gwiazd i z tym mi się kojarzy. (...) Obok Sabriny i Samantha [Fox]”* (FGI_JK_EK).

Pink Floyd “Time”: *“Pink Floyd to ja osobiście przyznaję, że poza głównymi hitami, to chyba trochę za stara muzyka dla mnie jest”* (FGI_KS_NS).

Weekend “Ona tańczy dla mnie”: *“Ja jestem w stanie słuchać tego z przymrużeniem oka i parę razy słyszałam to na jakimś weselu, czy gdzieś, ale już po jednym wykonaniu tego gatunku pojawia się we mnie taka lekka irytacja, więc tak jeden raz mogę wysłuchać i zatańczyć w ramach troszkę takiego autoironicznego podejścia, ale raczej bym nie włączyła tego dla siebie i nie proponowała innym na dłuższą metę”* (FGI_DZC_EK).

Miles Davis “So what/Kind of Blue”: *“Gdzieś się czasem szło na jakąś kawę, to taka muzyka leciała w tle. (...) W pubach, ale to w Krakowie jedynie, gdzie słuchają takiej muzyki, to pewnie tak”* (FGI_JK_ROB).

Paktofonika “Jestem Bogiem”: *“Mnie to przekonuje, bo tam hip-hop głównie się opiera na takim właśnie losie, że oni wyśpiewują tak naprawdę całą prawdę o uczuciach, o smutkach, o wszystkim po prostu. Mnie to właśnie. Imponuje mi ta muzyka, bo lubię tego słuchać, bo śpiewają taką prawdę”* (FGI_DP_ROB).

Bach “Tocata i fuga d-moll”: *“Znam utwór, był wykorzystany w bajce animowanej dla dzieci ‘Było sobie życie’”* (FGI_WR_ROL), *“Mi się kojarzy z rodziną Adamsów”* (FGI_AR_WŁ).

Zróżnicowanie hierarchii muzycznych

Wywiad grupowy - zadanie 4

4 Hierarchie

Artyści, wykonawcy i kompozytorzy cieszą się różnym **stopniem uznania i poszanowania ich twórczości** – jednych się ceni i szanuje bardziej, a innych mniej. Za chwilę pokażę Państwu listę **10 artystów** – polskich i zagranicznych. Proszę aby uszeregowali ich Państwo w kolejności od najbardziej przez Państwa szanowanego, do tego najmniej poważanego. Proszę krótko **uzasadnić** swoje wybory.

Ich Troje, Wolfgang Amadeusz Mozart, Maryla Rodowicz, Piotr Czajkowski, Zenon Martyniuk (Akcent), Aretha Franklin, Cleo, The Beatles, Metallica, Taco Hemingway

Cel zadania:

- Pokazanie sposobów budowania hierarchii muzycznych - jacy artyści są cenieni, a jacy nie i dlaczego? Czy widoczne są procesy odtwarzania kultury prawomocnej i czy pojawiają się jakieś próby jej kontestowania?
- Czy pochodzenie społeczne respondentów jakoś różnicuje ich strategie budowania hierarchii muzycznych?
- Zróznicowanie strategii wewnątrz rodziny - co łączy, a co ich dzieli?

Kto jest na “górze”, a kto na “dole”?

- 1.
 - 2.
 - 3.
 - 4.
 - 5.
 - 6.
 - 7.
 - 8.
 - 9.
 - 10.
- Mozart, Czajkowski, The Beatles, Metallica
- Aretha Franklin
- Maryla Rodowicz
- Cleo, Ich Troje, Zenon Martyniuk (Akcent)

1 - 3 - pozycja wysoka;
4 - 7 - środek;
8 - 10 - pozycja niska.

Strategie budowania hierarchii a pochodzenie społeczne

Rolnicy i robotnicy

Na wysokich pozycjach częściej niż u innych pojawiają się tacy wykonawcy jak Cleo, Maryla Rodowicz i Ich Troje.

“(...) Na drugim miejscu dałbym Cleo, bo znam parę piosenek i jest bardzo ładna, Maryla Rodowicz, bo to jest chyba najstarsza kobieta na świecie. Na czwartym miejscu dałbym Zenon Martyniuk, bo podoba mi się jedna piosenka od niego i to jest Przez te oczy zielone. Potem dałbym na piątym miejscu Ich Troje.” JRI_ROB_FGI

Elity kult., właściciele i pracownicy śr./niż.

Wysokie i niskie pozycje mają zbliżone. Różni ich układ artystów na środkowym poziomie - trudno jest wskazać jeden wzorzec.

Fragment rozmowy o artystach środka:

“M: (...) Później zrobimy, weźmy Marylę Rodowicz.

K: Potem ex aequo Cleo z Hemingwayem, bo to taka polska muzyka.

M: No tak. [O Rodowicz] Bo to też jest taka legenda polskiej muzyki, ikona. Ja mam wątpliwości czy Ich Troje czy Zenek Martyniuk. Ale Ich Troje, chyba bardziej. Zrobili taką większą furorę, takie show. Jeden i drugi zespół nie potrafią śpiewać totalnie i ten Zenon Martyniuk niech będzie.” AR_WL_FGI

Zróżnicowanie strategii wewnątrz rodziny

- Większość rodzin przygotowała ogólną hierarchię, jak i indywidualne zestawienia.
- Kobiety zdecydowanie bardziej niż mężczyźni cenią Arethę Franklin.

“Znaczy Aretha Franklin, bo to niesamowicie silna kobieta, z silnym głosem, odważna.” JRI_W_FGI

- Mężczyźni bardziej niż kobiety cenią Metallicę.

“Na przykład dla mnie Metallica to jest ogromny sentyment i w zasadzie to jest tak, że... Inaczej. Ona dla mnie... Ta grupa dla mnie będzie miała zawsze szczególne miejsce.” KS_EK_FGI

- Hierarchie budowane przez dzieci wyróżnia wysoka pozycja Taco Hemingwaya.

“Ja to, wie pani co, to tak bardziej jak tata, tylko że na pierwszym miejscu bym ustawił sobie Hemingwaya. (...), a wyrębałbym z pierwszego miejsca Czajkowskiego, bo nie znam.” ANK_ROL_FGI

Hierarchie muzyczne - podsumowanie

- **Różnice między poszczególnymi typami rodzin nie są ostre.** Wyraźniejsze wydają się różnice międzypłciowe i międzypokoleniowe.
- Respondenci przy swoich ocenach kierują się przede wszystkim **kryteriami artystycznymi** (znaczenie w historii muzyki, klasyka gatunku, inspiracja dla innych) oraz **własnych sentymentów i upodobań**. Niekiedy odnoszą się też do życia poza-muzycznego artystów.
- Widoczne jest (niezależnie od kategorii rodziny) **dowartościowanie The Beatles i Metalicy**.
- Do sprawdzenia na kolejnym etapie analizy → powiązanie hierarchii muzycznych (FGI) z faktycznymi preferencjami poszczególnych respondentów (IDI).

Dziękujemy za uwagę!
